

Педагогічна освіта

УДК 378.011.3-051:[1+001.89:005.336.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17458923>

**Формування дослідницької компетентності у майбутніх педагогів:
філософсько-науковий підхід**

Ковальчук Ірина Леонідівна

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри природничо-математичної, світоглядної освіти та інформаційних технологій
КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради,
м. Луцьк, Україна, <http://orcid.org/0000-0003-2165-5367>

Борбич Наталія Віталіївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти, КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна,
<http://orcid.org/0000-0002-3423-7319>

Марчук Сергій Степанович

кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти, КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна,
<http://orcid.org/0000-0001-8520-822X>

Прийнято: 12.10.2025 | Опубліковано: 27.10.2025

***Анотація:** Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне окреслення шляхів формування дослідницької компетентності у студентів*

спеціальностей «Початкова освіта» та «Дошкільна освіта» освітнього ступеня «бакалавр» через інтеграцію філософських засад і методології наукового пізнання в освітній процес. Автори акцентують увагу на необхідності поєднання світоглядної підготовки з практичним опануванням дослідницьких умінь. **Методи.** У дослідженні застосовано комплекс теоретичних методів: аналіз нормативно-правових документів, порівняльний аналіз наукових джерел, узагальнення педагогічного досвіду, моделювання освітніх ситуацій, а також структурно-логічне представлення навчальних дій у формі таблиць. **Результати.** Обґрунтовано роль філософії як джерела рефлексивного мислення та гуманістичного осмислення педагогічної реальності. Розроблено змістові шляхи формування дослідницької компетентності на заняттях з дисциплін «Філософія» та «Основи наукових досліджень», зокрема через гносеологічний аналіз, постановку дослідницьких запитань, моделювання освітніх кейсів, опанування методів збору та аналізу даних. Представлено таблиці з очікуваними результатами навчання, що демонструють міждисциплінарний підхід до підготовки майбутніх педагогів. **У висновках** наголошено, що ефективне формування дослідницької компетентності потребує інтеграції філософської культури мислення, методологічної грамотності та професійних вимог. Обґрунтовано доцільність поєднання філософського осмислення педагогічних проблем із практичним дослідницьким виконанням. Такий підхід сприяє розвитку професійної автономії, академічної доброчесності та інноваційного потенціалу майбутніх педагогів.

Ключові слова: дослідницька компетентність, філософія, основи наукового дослідження, професійна підготовка, міждисциплінарний підхід, академічна доброчесність.

**Formation of Research Competence in Future Educators:
a Philosophical and Scientific approach**

Kovalchuk Iryna

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Science and Mathematics, Worldview Education and Information Technologies The Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College" of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine,

<http://orcid.org/0000-0003-2165-5367>

Borbych Natalia

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer, Department of General Pedagogy, Psychology and Methods of Primary Education, The Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College" of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine,

<http://orcid.org/0000-0002-3423-7319>

Marchuk Serhii

Candidate of Pedagogical Sciences, Head of the Department of General Pedagogy, Psychology and Methods of Primary Education, The Municipal Higher Educational Institution "Lutsk Pedagogical College" of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine,

<http://orcid.org/0000-0001-8520-822X>

Abstract: The aim of the article is to provide a theoretical rationale and practical outline for development of research competence among bachelor's degree students majoring in Primary Education and Preschool Education through the integration of philosophical foundations and the methodology of scientific inquiry

into the educational process. The authors emphasize the necessity of combining worldview formation with the practical acquisition of research skills. **Methods.** The study employed a set of theoretical methods, including the analysis of regulatory and legal documents, comparative analysis of scientific sources, generalization of pedagogical experience, modeling of educational situations, and structural-logical representation of learning activities in the form of tables. **Results.** The role of philosophy is substantiated as a source of reflective thinking and humanistic interpretation of pedagogical reality. Content-based pathways for developing research competence have been designed within the courses “Philosophy” and “Fundamentals of Scientific Research”, particularly through gnoseological analysis, formulation of research questions, modeling of educational cases, and mastering methods of data collection and analysis. Tables with expected learning outcomes are presented, demonstrating an interdisciplinary approach to the training of future educators. **Conclusions.** The study emphasizes that effective development of research competence requires the integration of philosophical thinking culture, methodological literacy, and professional standards. The rationale for combining philosophical reflection on pedagogical issues with practical research implementation is substantiated. This approach fosters the development of professional autonomy, academic integrity, and the innovative potential of future educators.

Keywords: research competence, philosophy, fundamentals of scientific research, professional training, interdisciplinary approach, academic integrity.

Постановка проблеми. У сучасних умовах трансформації освітнього простору України особливої актуальності набуває проблема формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів як ключової складової їхньої професійної компетентності. Згідно із Законом України «Про вищу освіту», одним із пріоритетів підготовки фахівців є розвиток здатності до

наукової діяльності, критичного мислення та інноваційного пошуку, що прямо корелює з вимогами до педагогічної професії [1].

Професійний стандарт вчителя (2024) визначає дослідницьку діяльність як обов'язкову складову професійної майстерності педагога, яка включає здатність до аналізу освітніх процесів, впровадження інноваційних методик та рефлексії власної практики [2]. Формування дослідницьких умінь у контексті розвитку дитини вимагає від фахівця глибокого розуміння педагогічних явищ та здатності до їх наукового осмислення [3].

Концепція розвитку педагогічної освіти (2018) наголошує на необхідності інтеграції науково-дослідної діяльності у структуру професійної підготовки педагогів, підкреслюючи важливість формування дослідницької культури як основи педагогічної рефлексії та інноваційного розвитку [4]. У свою чергу, Концепція «Нова українська школа» орієнтує освітній процес на компетентнісний підхід, де дослідницька компетентність виступає не лише як інструмент професійного зростання, а й як засіб формування педагогічного мислення, здатного до трансформації освітнього середовища [5].

Попри наявність нормативної бази, у практиці підготовки педагогічних кадрів спостерігається недостатній рівень інтеграції дослідницької діяльності в освітні програми, фрагментарність методичних підходів та обмеженість ресурсного забезпечення. Це зумовлює потребу у філософсько-науковому переосмисленні сутності дослідницької компетентності, її структурних елементів, механізмів формування та умов реалізації в контексті сучасних викликів і перспектив розвитку педагогічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти – предмет досліджень широкого кола науковців: А. Волянюк, А. Кошлаба, В. Арлачов, В. Єлецький, І. Ковтанюк, М. Гагарін, М. Леврінц, М. Мороз, М. Роганова, Н. Варга, Н. Чайченко, О. Пташенчук, О. Стрельченко, Ю. Попик, Є. Сипчук та ін. Ці

дослідники представляють різні наукові школи та підходи – від філософсько-методологічного осмислення до практикоорієнтованих моделей, що свідчить про актуальність і багатогранність проблеми у сучасному педагогічному дискурсі.

Аналіз сучасних наукових джерел засвідчує багатовимірність підходів до визначення сутності та механізмів формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів. У працях Є. Сипчука [6] компетентність розглядається як феномен, що забезпечує вирішення актуальних життєвих і навчальних завдань. Автор акцентує увагу на дослідницькій компетентності як системі особистісних якостей, що включає володіння дослідницькими навичками, здатність до самостійного пошуку рішень, практичне застосування знань і мотивацію до вдосконалення. Такий підхід підкреслює внутрішню готовність індивіда до наукової діяльності, однак не деталізує педагогічні умови її формування.

У контексті європейського досвіду М. Леврінц, Н. Варга та Ю. Попик [7] розглядають науково-дослідну роботу як невід’ємну складову професійної діяльності педагога. Вони аналізують моделі формування дослідницької компетентності у вищій школі Німеччини, Великої Британії та Франції, де ключовими характеристиками є системність, неперервність і раннє залучення студентів до наукової діяльності. Попри високий рівень організації, ці моделі потребують адаптації до українського освітнього контексту.

В. Арлачов [8] трактує дослідницьку компетентність як готовність до самостійної науково-дослідної діяльності, критичного аналізу педагогічних явищ та впровадження інновацій. Особливу увагу він приділяє практичній підготовці, яка, на його думку, є ключовим чинником становлення педагога-дослідника, особливо в умовах воєнних викликів. В. Арлачов у співавторстві з О. Стрельченко [9] також здійснює термінологічний аналіз поняття, визначаючи дослідницьку компетентність як інтегративну характеристику, що поєднує знання, уміння, методи наукового пізнання та ціннісні орієнтації.

Такий підхід дозволяє розглядати дослідницьку компетентність не лише як професійну навичку, а як складову педагогічної ідентичності.

М. Гагарін і А. Кошлаба [10] акцентують увагу на побудові індивідуальної дослідницької траєкторії студентів, що забезпечує єдність навчального і дослідницького процесів. Їхній підхід є гнучким і орієнтованим на особистісно-професійний розвиток, проте потребує високого рівня педагогічного супроводу. І. Ковтанюк [11] пропонує модель формування дослідницької компетентності, орієнтовану на розвиток інноваційного мислення, здатності до критичного аналізу та практикоорієнтованої діяльності. Модель має чітку структурну побудову, що сприяє її впровадженню в освітню практику.

О. Пташенчук та Н. Чайченко [12] розробили дидактичну систему формування дослідницької компетентності майбутніх учителів біології, яка базується на поєднанні аудиторної та позааудиторної діяльності, а також індивідуалізації освітньої траєкторії. Хоча модель є ефективною, її вузька предметна спрямованість обмежує універсальність застосування. М. Мороз [13] пропонує комплекс методологічних підходів – етнопедагогічний та інтегративний – які сприяють реалізації творчого потенціалу здобувачів освіти. Такий підхід розширює філософсько-наукову базу дослідження, однак потребує конкретизації щодо практичної реалізації в умовах цифрової трансформації.

М. Роганова [14] розглядає дослідницьку компетентність як інтегрований комплекс знань, умінь, навичок, мотивацій та особистісних якостей, що охоплює всі етапи науково-педагогічної діяльності – від постановки проблеми до впровадження нововведень. Її підхід є системним і універсальним, що дозволяє ефективно інтегрувати дослідницьку діяльність у професійну підготовку педагогів.

У контексті цифровізації освіти В. Єлецький [15] аналізує формування дослідницької компетентності майбутніх інженерів-педагогів, підкреслюючи її

значення для інноваційної діяльності та генерації нових ідей. Автор акцентує на ролі інженерів-педагогів у підготовці конкурентоспроможних кадрів у воєнний та післявоєнний періоди, що актуалізує потребу в високому рівні дослідницької культури. А. Волянчук [16] досліджує вплив цифрових інструментів на мотивацію студентів до науково-дослідної діяльності, виявляючи бар'єри академічного письма та пропонуючи шляхи їх подолання. Її підхід є практично орієнтованим і доповнює стратегічні концепції Єлецького конкретними педагогічними рішеннями.

Таким чином, аналіз наукових публікацій свідчить про багатовекторність підходів до формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів. Найбільш ефективними є ті концепції, які поєднують мотиваційний, методологічний, практичний та інноваційний компоненти, адаптовані до сучасних викликів освітнього середовища. Це створює підґрунтя для розробки філософсько-наукової моделі, здатної інтегрувати дослідницьку діяльність у структуру професійної підготовки педагогів.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Попри наявність нормативно-правових орієнтирів, проблема формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів залишається недостатньо розробленою в кількох аспектах. Зокрема, не визначено єдину філософсько-наукову модель дослідницької компетентності, не узгоджено понятійний апарат у контексті педагогічної освіти, не розроблено механізми інтеграції дослідницької діяльності в освітні програми на всіх рівнях підготовки. Крім того, спостерігається фрагментарність методичних підходів, обмеженість ресурсного забезпечення та недостатня увага до мотиваційного компонента в умовах цифровізації та соціальних викликів.

Мета статті – філософсько-наукове осмислення сутності дослідницької компетентності студентів спеціальностей «Початкова освіта» та «Дошкільна

освіта», визначення шляхів її формування в процесі вивчення дисциплін «Філософія» та «Основи наукових досліджень».

Завдання дослідження: узагальнити наукові підходи до визначення сутності дослідницької компетентності; визначити роль філософії та основ наукових досліджень у становленні дослідницької культури здобувачів освіти; окреслити шляхи формування дослідницької компетентності на заняттях із зазначених дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасних наукових праць засвідчує наявність різнопланових підходів до формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів, що відображає складність і багатовимірність цього феномену. У науковій роботі О. Дубасенюк та Н. Мирончук [17] комплексно розкрито сутність дослідницької компетентності як важливої умови професійного становлення педагога. Авторки акцентують увагу на методологічному становленні молодого дослідника, яке відбувається поетапно – від первинного засвоєння дослідницьких дій до формування власного наукового бачення. Важливим аспектом є оволодіння філософсько-педагогічним категоріальним апаратом, сучасними методами дослідження, вміннями критичного аналізу та міждисциплінарного пошуку. Особливої уваги заслуговує наголошення на академічній доброчесності як базовій цінності, що формує якісний освітній і науковий простір.

У навчальному посібнику «Моделювання науково-педагогічних досліджень» Л. Ковальчук [18] представлено системний підхід до організації науково-дослідної діяльності студентів, що охоплює методологічні, теоретичні та практичні засади. Важливим здобутком є інтеграція трьох блоків – теоретичного, практичного та діагностичного – що забезпечує цілісність підготовки до науково-педагогічного пошуку. Включення елементів самопостереження сприяє розвитку рефлексивних умінь, що є важливою складовою дослідницької компетентності.

І. Солошич [19] у своїй авторській концепції досліджує формування дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей на методологічному, теоретичному, технологічному та методичному рівнях. Значущим результатом є розробка трирівневої моделі, яка сприяє інтеграції дослідницької діяльності в освітній процес і підвищенню ефективності професійної підготовки.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що сучасні наукові підходи до формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів демонструють прагнення до системності, інтеграції теорії та практики, розвитку рефлексії та академічної доброчесності. Водночас, залишається потреба в глибшому філософсько-науковому осмисленні сутності дослідницької компетентності, шляхів її реалізації в контексті вимог і викликів сучасної освіти.

Філософія формує у майбутніх педагогів здатність до критичного осмислення педагогічної реальності, розуміння сутності виховання, навчання та розвитку дитини як цілісного процесу. Її вивчення сприяє: усвідомленню ціннісних орієнтирів професії; формуванню рефлексивного мислення; здатності до постановки проблем і пошуку смислів у педагогічній діяльності. Це створює основу для глибокого розуміння дослідницької діяльності не лише як технічного процесу, а як гуманітарного пошуку істини в освітньому контексті.

Опанування основ наукових досліджень забезпечує здобувачам освіти: знання про етапи наукового пошуку (проблематизація, гіпотеза, методи, аналіз, висновки); навички академічного письма, оформлення результатів, дотримання принципів доброчесності; розуміння логіки наукового мислення та доказовості. Це дозволяє студентам не лише виконувати наукові роботи, а й інтегрувати дослідницький підхід у щоденну педагогічну практику.

Для студентів спеціальностей «Початкова освіта» та «Дошкільна освіта» освітнього ступеня «бакалавр» дослідницька компетентність має прикладне значення:

1) у початковій школі – для аналізу освітніх технологій, адаптації методик до індивідуальних потреб учнів;

2) у дошкільній сфері – для вивчення особливостей розвитку дітей, оцінювання ефективності виховних впливів, впровадження інноваційних підходів.

Філософія допомагає педагогові усвідомити гуманістичну місію професії, а основи наукових досліджень – реалізувати її через обґрунтовану, етичну та ефективну практику.

Таким чином, філософія та основи наукових досліджень є не лише навчальними дисциплінами, але й інструментами формування дослідницької компетентності як інтегративної якості майбутнього педагога. Вони забезпечують світоглядну глибину, методологічну грамотність і професійну автономію, що є критично важливими для реалізації компетентнісного підходу в умовах сучасної освіти.

Проаналізуємо шляхи формування дослідницької компетентності у майбутніх педагогів (вихователів і вчителів початкової освіти) на заняттях з навчальних дисциплін «Філософія» та «Основи наукового дослідження», з урахуванням вимог ключових орієнтирів професійних стандартів:

1. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти (2024):

- володіння основами педагогічних досліджень;
- здатність до аналітичного мислення і рефлексії;
- уміння визначати педагогічну проблему, цілі та методи її дослідження;
- використання результатів досліджень для удосконалення власної практики [2].

2. Професійний стандарт вихователя закладу дошкільної освіти (2021):

- здійснення моніторингу розвитку дітей і педагогічного процесу;

- уміння збирати, аналізувати і застосовувати інформацію для прийняття методичних рішень;
- здатність до самоаналізу, фахової рефлексії, творчої інтерпретації результатів діяльності [3].

Окреслимо шляхи формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів на заняттях з «Філософії» та «Основ наукових досліджень» (табл. 1-2).

Таблиця 1

Шляхи формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів на заняттях з дисципліни «Філософія»

Шлях формування	Змістовий компонент / метод	Очікуваний результат (компетентність)
Розгляд філософських методів пізнання	Аналіз діалогічного методу (Сократ), гносеологічної теорії (Декарт, Кант), діалектики (Гегель) [21]	Уміння ставити дослідницьке запитання, формулювати проблему, аналізувати суперечності
Філософська рефлексія педагогічної реальності	Написання есе, філософських рефлексій, проведення дискусій «за Сократом»	Розвиток рефлексивного мислення, формування цілісної науково-філософської картини світу
Гносеологічний аналіз процесу пізнання у педагогіці	Аналіз понять істини, обґрунтування, помилки, сумніву, знання	Уміння оцінювати наукові результати, розуміння меж достовірності і перевірюваності знання
Інтерпретація педагогічних проблем через філософію	Аналіз концептів свободи, відповідальності, істини в контексті дошкільної та початкової освіти [20]	Уміння осмислювати гуманістичні основи дослідницької діяльності в освіті

Джерело: власна розробка авторів

Таблиця 2

Шляхи формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів на заняттях з дисципліни «Основи наукових досліджень»

Шлях формування	Змістовий компонент / метод	Очікуваний результат (компетентність)
Ознайомлення з етапами педагогічного дослідження	Постановка проблеми, мети, вибір методів, інтерпретація результатів [18]	Формування повного циклу дослідницької діяльності
Практичне виконання мікродосліджень	Написання наукового реферату, курсової роботи, аналітичного звіту	Уміння самостійно планувати і здійснювати просте педагогічне дослідження
Моделювання освітніх ситуацій і постановка гіпотез	Робота в групах: створення кейсів, педагогічних експериментів	Уміння проєктувати дослідження на основі реальних освітніх викликів
Використання методів збору та аналізу даних	Ознайомлення з методами: анкетування, тестування, спостереження, контент-аналізу	Опанування інструментарію дослідника, об'єктивна інтерпретація даних
Вивчення наукової етики та культури дослідження	Ознайомлення з академічною доброчесністю, правилами цитування, наукового стилю	Формування етичної відповідальності у дослідницькій діяльності

Джерело: власна розробка авторів

Для ефективного формування дослідницької компетентності варто інтегрувати заняття з філософії та основ дослідження в межах міждисциплінарного модуля або спільного проєкту; використовувати проєктне навчання: філософське осмислення теми – методичне обґрунтування – дослідницьке виконання; забезпечити перехід від світоглядної позиції до практичного інструментарію дослідника.

Отож, формування дослідницької компетентності у майбутніх педагогів (вихователів і вчителів початкової школи) повинно будуватися на основі поєднання: філософської культури мислення (знання основ гносеології, логіки, методів пізнання), методологічної грамотності (вміння формулювати проблему, обирати методи, аналізувати результати), професійних вимог згідно зі стандартами.

Формування дослідницької компетентності майбутнього педагога на заняттях з філософії передбачає створення умов для розвитку рефлексивного мислення, критичного аналізу, світоглядного осмислення педагогічної дійсності та усвідомлення пізнавального процесу.

Одним із ключових шляхів є вивчення філософських методів пізнання, зокрема діалектики, майєвтики, індукції, дедукції, аналітичного і феноменологічного підходів. Наприклад, аналіз діалогічного методу Сократа сприяє розвитку вміння ставити запитання, формулювати проблему та вести дослідницьку дискусію, що є основою наукового діалогу в освітньому процесі. Опанування методів філософського сумніву (за Декартом), діалектики (Гегель), емпіризму (Бекон) формує навички аналітичного мислення, здатність до побудови гіпотез і перевірки логічної послідовності міркувань.

Наступним важливим напрямом є гносеологічне осмислення педагогічної діяльності. Студенти вивчають природу знання, його джерела, структуру, критерії істинності та форми пізнання, що допомагає їм осмислювати природу педагогічної інформації, розмежовувати емпіричне й теоретичне знання, розуміти обмеження досвіду і необхідність наукової аргументації.

Використання філософських есе, діалогів, дебатів, тематичних міні-досліджень дозволяє майбутнім педагогам осмислювати конкретні педагогічні явища у світлі філософських категорій (розвиток, істина, свобода, відповідальність, особистість), формуючи навички концептуалізації та аргументації – важливі складові дослідницької компетентності.

Навчальна дисципліна «Основи наукового дослідження» безпосередньо спрямована на формування методологічної грамотності, наукового стилю мислення та володіння інструментарієм педагогічного дослідження.

Першим кроком є ознайомлення з етапами наукового дослідження – від формулювання проблеми до інтерпретації результатів. Майбутні педагоги навчаються аналізувати педагогічні ситуації, виявляти суперечності, визначати актуальні проблеми освітньої практики, що й запускає дослідницький процес.

У процесі вивчення дисципліни здійснюється моделювання мікродосліджень. Це можуть бути індивідуальні або групові проєкти, які передбачають розробку гіпотези, визначення мети, обґрунтування вибору методів (спостереження, анкетування, тестування, аналіз документів), збір емпіричних даних і їх інтерпретацію. Завдяки цьому студенти не лише теоретично знайомляться з методами дослідження, а й здобувають досвід застосування їх у практиці.

Крім того, важливою складовою є формування наукової етики та культури дослідження. Йдеться про дотримання академічної доброчесності, вміння правильно оформлювати наукові роботи, користуватись науковими джерелами, цитувати, складати бібліографію, проводити самооцінювання результатів дослідження.

Особливу увагу приділяється інтерпретації отриманих даних, формуванню висновків та вмінню застосовувати результати дослідження для вдосконалення педагогічної діяльності.

Найбільший ефект у формуванні дослідницької компетентності досягається за умови інтеграції філософських і науково-методичних підходів. Наприклад, після осмислення гносеологічної природи знання на філософії, студенти можуть застосовувати ці ідеї при аналізі достовірності емпіричних даних у своїх педагогічних проєктах. Вивчення логіки та методів аргументації

на філософії забезпечує базу для побудови структури дослідницьких текстів у науковій діяльності.

Таке поєднання створює передумови для розвитку цілісної дослідницької культури майбутнього педагога, що передбачає поєднання гуманітарної рефлексії, наукової обґрунтованості та практичної результативності.

Таким чином, шляхами формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів на заняттях з філософії є: розвиток критичного мислення, гносеологічне осмислення педагогічної реальності, опанування філософських методів пізнання, філософська рефлексія. А на заняттях з основ наукового дослідження – оволодіння методологією наукового пізнання, виконання мікропроектів, моделювання ситуацій, розвиток навичок аналізу та академічної культури.

Висновки. Формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів є ключовим завданням сучасної педагогічної освіти. Аналіз наукових джерел засвідчив багатовекторність підходів до її реалізації – від філософсько-методологічного осмислення до практикоорієнтованих моделей. Особливу роль у цьому процесі відіграють навчальні дисципліни «Філософія» та «Основи наукових досліджень», які забезпечують світоглядну глибину, методологічну грамотність і професійну автономію майбутнього педагога.

Запропоновані шляхи формування дослідницької компетентності через інтеграцію філософських методів пізнання, рефлексивного мислення, гносеологічного аналізу та практичного моделювання дослідницьких ситуацій сприяють розвитку здатності до критичного осмислення педагогічної реальності, постановки проблем, вибору методів і етичного здійснення досліджень. Такий міждисциплінарний підхід відповідає сучасним викликам освіти, забезпечує якісну підготовку педагогів і створює підґрунтя для їхньої інноваційної діяльності.

У контексті розширення філософсько-наукового підходу до формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів **перспективним напрямом подальших досліджень** вивчення мотиваційних чинників залучення студентів до дослідницької діяльності в умовах воєнних викликів та соціальної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 24.09.2025).
2. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> (дата звернення: 20.09.2025).
3. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (дата звернення: 04.09.2025).
4. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti?__cf_chl_tk=3_iDP5OTWnsAbeafxcsQILzrf8rtnQopKU.fv6cviv8-1760954662-1.0.1.1-5WduobtBvIJnW38vSq.uRcWQHcq5XwOO5Ng5gTN.NI. URL: (дата звернення: 04.09.2025).
5. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 20.09.2025).
6. Сипчук Є. Категорія «дослідницька компетентність» у філософській та історико-педагогічній науковій літературі. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2022. №. 1 (101). С. 149–157.

7. Леврінц М. І., Варга Н. І., Попик Ю. С. Розвиток дослідницької компетентності майбутніх педагогів у вищій школі: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка». Соціальна робота*. 2023. Вип. 2 (53). С. 71–75.
8. Арлачов В. В. Формування дослідницької компетентності у майбутніх педагогів професійного навчання під час практичної підготовки. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. №18. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1076/1019> (дата звернення: 02.10.2025).
9. Арлачов В. В., Стрельченко О. М. Дослідницька компетентність майбутніх педагогів професійного навчання: аналіз дефініцій. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. Вип. 83. 2024. С.18–31.
10. Гагарін М. І., Кошлаба А. П. Особливості формування дослідницької компетентності студентської молоді у педагогічних закладах вищої освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. Вип. 12(30). С. 159–167.
11. Ковтанюк І. Модель формування дослідницької компетентності майбутніх учителів інформатики. *Молодь і ринок*. 2025. №2(234). С. 176–181.
12. Пташенчук О., Чайченко Н. Дидактична система формування дослідницької компетентності майбутніх учителів біології. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 4. С. 200–213.
13. Мороз М. Теоретико-методологічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх учителів музики. *Нові технології навчання*. 2020. №1(93). С. 151–161.
14. Роганова М. В. Формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти в процесі професійної підготовки. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць*. 2025. Т. 1 № 1 (111). С. 144–155.

15. Єлецький В. Формування дослідницької компетентності у майбутніх інженерів-педагогів в умовах цифровізації: понятійно-термінологічний апарат. *Витоки педагогічної майстерності*. 2025. Вип. 35. С. 102–107.

16. Волянчук А. С. Сучасні цифрові інструменти як засіб мотивації майбутніх педагогів до наукових досліджень. *Електронне наукове фахове видання «Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету»*. 2025. №18. С. 27–39.

17. Дубасенюк О. А., Мирончук Н. М. Методологія педагогічних досліджень та академічна доброчесність в освітній галузі: навч.-метод. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2025. 244 с.

18. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.

19. Солошич І. О. Дидактичні засади формування науково-дослідницької компетентності студентів екологічних спеціальностей: дис... д-ра пед. наук: 13.00.09. Полтава, 2020. 581 с.

20. Петрушенко В. Л. Філософія. Підручник для студ. вищ. навч. закл. Львів: Новий світ–2000, 2020. 504 с.

21. Філософія : хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. 2-ге вид., стер. Київ: Знання, 2012. 621 с.